

N:o 13.

Ank. till Riksd. Kaneli d. 23 April 1868, kl. 10 f. m.

*Första Kammarens Tillfälliga Utskotts (N:o 1) Utlåtande N:o 3,
med förslag till Ordnings-stadga för Riksdagens Första
Kammare.*

Utskottet, som det enligt utdrag af Första Kammarens protokoll för den 18 sistlidne Januari ålegat att uppgöra förslag till den särskilda arbetsordning för Första Kammarerna, hvilken Kammarerna, jemlikt 78 § Riksdags-ordningen, eger att för sig fastställa, har derjemte fått emottaga utdrag af Kammarens protokoll den 18 innevarande månad, hvarigenom till Utskottet blifvit hänvisade tvänne motioner, nemligen:

af Herr *Faxe*, som föreslår, »att Första Kammarerna må besluta, att, i likhet med hvad den för Riksdagens Andra Kammarer antagna enskilda arbetsordning innehåller, uti den arbetsordning, som, enligt 78 § Riksdags-ordningen, läser komma att af Första Kammarerna särskildt fastställas, ett stadgande skall intagas derom, att, då ledamot åstundar att interpellera Konungens rådgifvare i något ämne, som icke, enligt föredragningslistan, är föremål för Kammarens handläggning, skriftlig uppgift om frågan med bestämd och fullständig formulering af innehållet skall först aflemnas till Kammarerna, som derefter, utan föregående öfverläggning, beslutar, huruvida frågan må framställas eller icke, samt att, i förra fallet, Talmannen låter vederbörande rådgifvare ofördröjligen af framställningen undfå del»; samt

af Herr *Wærn*, som hemställer, att i Kammarens blifvande arbetsordning måtte intagas följande stadgande: »Då ledamot af Kammarerna vill i något ämne, som icke enligt föredragningslistan är föremål för Kammarens handläggning, af någon bland Stats-Rådets medlemmar hafva ett inför Kammarerna afgifvet svar på någon fråga eller upplysning i något hän-

seende, bör han i ett föregående plenum tillkännagifva sin afsigt att i ett följande sammanträde framställa en sådan fråga.»

Då Utskottet först går att yttra sig öfver omförmälda tvänne motioner, kan Utskottet icke dölja sin tvekan om lämpligheten af att i Kammarens enskilda Ordnings-stadga, som i sjelfva verket endast har till ändamål att fullständiga Riksdags-ordningens föreskrifter och närmare bestämma sättet för deras tillämpning, införa ett stadgande rörande sättet för framställande af s. k. interpellationer, hvilka, för våra grundlagar främmande, likväl i konstitutionelt hänseende äro af den vikt, att, så vidt de skola hafva sin fullständiga betydelse, åtminstone rättigheten till och villkoren för deras framställande måste vara genom grundlag bestämda. I de flesta andra länder med fri statsförfattning har man också ansett nödigt att i grundlagen uttala Representationens rätt att till Kronans ministrar, — hvilkas ställning icke är fullt jemförlig med den Sveriges Regeringsform åt Konungens rådgifvare anvisat, — framställa frågor och af dem begära upplysningar. Rättigheten tillkommer likväl der icke egentligen den enskilde representanten, emedan han väl kan framställa frågan, men det af den Kammare han tillhör beror att afgöra, om ett svar derå må af vederbörande minister begäras. Frågan blir härigenom i sjelfva verket Kammarens, och denna kan också följdriktigt, genom ett vid öfvergången till dagordningen afgifvet yttrande, gifva till känna, huruvida frågan blifvit, enligt dess åsigt, på ett tillfredsställande sätt besvarad eller icke. Våra grundlagar sakna alldeles dylika föreskrifter, hvilka till och med i viss mån skulle vara mot deras anda och ordalydelse stridande. Sålunda har visserligen Riksdags-ordningens § 52 uttryckligen berättigat hvarje ledamot endast att vid Kammares sammanträde »fritt tala och utlåta sig i alla frågor, som under öfverläggning komma, och om lagligheten af allt, som inom Kammaran sig tilldrager,» men häraf kan ej den slutsats dragas, att yttrande i hvarje annat ämne skulle vara förbjudet, och så har grundlagen icke heller blifvit tillämpad. Skulle således en Kammarens ledamot vilja af någon Konungens rådgifvare begära en upplysning, kan fråga uppstå huruvida sådant må kunna lagligen förhindras, åtminstone så vida han dertill väljer en tid, då icke annat ärende är under öfverläggning, och ämnet för hans fråga är af den beskaffenhet, att grundlagarne icke vägra dess upptagande. Icke heller har genom Hans Excellens Justitie-statsministerns, af Herr Wærn i hans motion åberopade yttrande vid Första Kammarens sammanträde den 23 Januari 1867, någon ny rättighet kunnat Kammaran eller dess ledamöter tillerkännas eller några nya pligter dem åläggas. Justitie-statsministern ville endast, såsom han yttrade, »uppgifva en utväg att, då man gör anspråk på att erhålla ett yt-

trande från en Statsrådsledamot, sätta honom i tillfälle att uppfylla detta anspråk, i den mån han anser sådant böra ske.» Intet hindrar emellertid Konungens nuvarande, än mindre i framtiden blifvande rådgifvare att för samma ändamål uppgifva en annan utväg, som grannlagenheten då fordrar att följa, och det torde således med skäl kunna sägas, att, huru gerna Kammaren utan tvifvel fogar sig efter Hans Excellens Justitie-statsministerns uttalade åsigt, densamma likväl icke kan utgöra en tillräckligt fast grund för ett lagstadgande.

Hufvudsakligen af detta skäl har Utskottet dragit i tvifvel, huruvida det vore tjenligt att i Ordnings-stadgan meddela någon föreskrift om sättet för s. k. interpellationers framställande, en fråga som, enligt Utskottets förmening, i Riksdags-ordningen skulle hafva sin rätta plats. Särskildt förekommer dessutom mot Herr Faxes förslag en anmärkning, som ej torde vara utan vikt. Enligt detsamma skulle Kammaren utan föregående öfverläggning besluta, huruvida fråga måtte framställas eller icke. Det skulle likväl kunna hända, att en framställd fråga rörde ett ämne, som enligt 90 § Regeringsformen endast i en annan ordning kunde komma under öfverläggning, och i detta fall skulle en öfverläggning om sjelfva frågans laglighet, till följd af stadgandet i 52 § Riksdags-ordningen, icke kunna lagligen förvägras. Hvad åter angår Herr Wærns förslag, har det förefallit Utskottet, som skulle genom dess godkännande föga vara vunnet, så vida ej den, som önskar till Konungens rådgifvare framställa en fråga, vore förbunden att, jemte tillkännagifvandet af denna sin afsigt, fullständigt bestämma frågans innehåll. Då emellertid Kammaren genom de tvänne motionernas hänvisande till Utskottet ådagalagt sin önskan att taga dem i närmare öfvervägande, och antagandet af Herr Wærns förslag med ett tillägg i den syftning Utskottet nyss antydt, icke syntes Utskottet i och för sig för närvarande innebära någon synnerlig olägenhet, har Utskottet i nära öfverensstämmelse dermed uppställt Ordnings-stadgans § 21.

Vid utarbetandet af det förslag, som af Utskottet blifvit påkalladt, har Utskottet i öfrigt hufvudsakligen tagit ledning af den ordning för ärendenas behandling, som redan under tvänne riksdagar blifvit följd, utan att densamma, så vidt Utskottet har sig bekant, gifvit anledning till anmärkning, och har Utskottet i afseende på förslagets uppställning väsendtligen närmat sig den arbetsordning, som Riksdagens Andra Kammare vid sistlidna riksdag för sig gillade och antog. Utskottet har derföre icke trott det vara nödigt, att vidare, än som i afseende på ofvanberörda tvänne motioner redan skett, redogöra för de lätt insedda skälen till de föreskrifter, som i förslagets särskilda §§ innehållas, utan får blott till Kammarens pröfning vördsamt öfverlemna följande förslag till

Ordningsstadga

för

Riksdagens Första Kammare.

§ 1.

1:o Kammaren sammantråde klockan 10 förmiddagen den söcknedag, som infaller näst efter den dag, då den i Riksdags-ordningens 32 § omförmälda fullmagts-granskning blifvit fulländad.

2:o Den ledamot, som enligt Riksdags-ordningens 33 § eger att, innan Talman och vice Talman blifvit förordnade eller valde, föra ordet i Kammarerna, anställe för tillfället protokollsförande och nödig betjening.

§ 2.

1:o Vid Kammarens första sammantråde anställes upprop af dess samtliga ledamöter. Finnes någon eller några frånvarande, varde sådant i protokollet antecknadt.

2:o Vice Talmannens plats i samlingssalen är till höger om talmansbordet.

Öfrige ledamöter intage plats i följande ordning:

1.	Riksdagsmännen för Stockholms stad;	
2.	»	» Stockholms län;
3.	»	» Upsala »
4.	»	» Södermanlands »
5.	»	» Östergötlands »
6.	»	» Jönköpings »
7.	»	» Kronobergs »
8.	»	» Calmar »

9.	Riksdagsmännen för	Gotlands	län;
10.	»	» Blekinge	»
11.	»	» Christianstads	»
12.	»	» Malmöhus	»
13.	»	» Hallands	»
14.	»	» Göteborgs och Bohus	»
15.	»	» Elfsborgs	»
16.	»	» Skaraborgs	»
17.	»	» Wermlands	»
18.	»	» Örebro	»
19.	»	» Westmanlands	»
20.	»	» Kopparbergs	»
21.	»	» Gefleborgs	»
22.	»	» Wester-Norrlands	»
23.	»	» Jemtlands	»
24.	»	» Westerbottens	»
25.	»	» Norrbottens	»

Ledamot, vald af stadsfullmäktige i stad, som ej i landsting deltagar, intage, med undantag af riksdagsmännen för Stockholms stad, sin plats näst efter riksdagsmännen för det län, inom hvilket staden är belägen.

För Stats-Rådets ledamöter skola särskilda platser vara anordnade.

3:o Förteckning öfver Kammarens ledamöter efter den ordning, hvori de hafva plats i samlingsalen, skall genom kansliets försorg skyndsamt till trycket befordras.

§ 3.

Vid första sammanträdet ege Ordföranden utse tolf ledamöter att utgöra den deputation, medelst hvilken Kammaren, jemlikt Riksdags-ordningens 33 §, har att hos Konungen begära Talman och vice Talman.

§ 4.

I de fall, då Kammaren, enligt Riksdags-ordningens 33 §, eger att välja Talman och vice Talman, skola dessa val förrättas å den söcknedag, som infaller näst efter den, då Kammaren första gången sammanträdt.

§ 5.

För alla andra val, än de i 4 § omnämnda, bestämme Kammaren dag.

§ 6.

De ledamöter, hvilka, enligt Riksdags-ordningens 35 §, af Kammaren utses, för att jemte Talmannen tillsätta Kammarens betjening, skola till antalet vara fyra.

§ 7.

1:o Val af ledamöter i de ständiga Utskotten skola företagas i den följd, hvori Utskotten i Riksdags-ordningens 37 § finnas uppräknade. I enahanda ordning utses derefter suppleanter till ett antal, som, derest icke Kammaren särskildt annorlunda beslutar, skall motsvara hälften af de ordinarie ledamöternas, att, vid inträffadt förfall för desse, i deras ställe inträda. Det röstetal suppleanterne vid valet undfått, bestämmer ordningen för deras inkallande i vederbörande Utskott.

2:o Hvad i föregående moment sagdt är om val af suppleanter, gälle äfven då Kammaren utser Nämnd eller Valmän, dock att dervid suppleanternes antal skall motsvara endast fjerdedelen af de ordinarie ledamöternas.

3:o Då i Kammaren förrättadt val är af beskaffenhet, att motsvarande val bör af Andra Kammaren företagas, skall underrättelse om valets utgång sistnämnda Kammare ofördröjligen meddelas.

§ 8.

Har Konungen, jemlikt Riksdags-ordningens 50 §, af Riksdagen äskat särskilda deputerade att med Honom öfverlägga, skall utgången af Kammarens val hos Konungen skyndsamt anmälas.

§ 9.

Den, som blifvit till ledamot eller suppleant i Utskott utsedd, må ej utan Kammarens bifall sådant uppdrag sig undandraga.

§ 10.

1:o Kallelse till sammanträde skall anslås i nedra förstugan till Riksdagens hus och, der så ske kan, införas i en eller flera af de större, dagligen utkommande tidningarne. Om, under sammanträde på förmiddagen, dess fortsättning på eftermiddagen pröfvas nödig, bör anslag dertill ske före klockan 1 på dagen, och Kammarerna derom af Talmannen under rättas. Anslag till sådant sammanträde bör ske jemväl i Kammarens samlingsal.

2:o Skall, enligt förut fattadt beslut, vid sammanträde val förrättas, bör sådant i kallelsen tillkännagifvas.

§ 11.

Motion bör aflemnas i två exemplar, af hvilka det ena bilägges Kammarernas protokoll och det andra öfverlemnas till vederbörande Utskott.

§ 12.

Tillfälligt Utskott sammankallas första gången af Talmannen. Ej må sådant Utskott sammanträda å tid, då Kammarerna är samlad.

§ 13.

Ledamot, som vill inför Kammarerna sig yttra, begäre ordet af Talmannen och uppropas i den ordning han sig dertill anmält. Hafva två eller flere samtidigt begärt ordet, bestämme Talmannen ordningen dem emellan att sig yttra.

§ 14.

1:o Ledamot, som erhållit ordet, skall tala stående från den plats han i samlingsalen innehar eller från den särskilda plats för talare, som af Talmannen blifvit bestämd.

2:o Under Kammarens sammanträden må ingen vara stående på gångarne i samlingsalen eller vid skranket framför Talmannens bord.

§ 15.

1:o Vid Kammarrens sammanträde före sekreteraren protokoll, upptagande öfverläggningsämnen, namnen å dem som yttra sig, Talmannens yttranden och propositioner, utgången af omröstning, der sådan eger rum, och Kammarrens beslut. Detta protokoll skall å sjunde dagen derefter, om Kammarren då sammanträder, eller, i motsatt händelse, vid Kammarrens näst derefter inträffande sammanträde af sekreteraren uppläsas och af Kammarren justeras. Justeringen af Kammarrens vid riksdagens slut ojusterade protokoll verkställes inför Kammarrens af Stockholms stad utsedde ledamöter. Tillkännagifvande om tiden för justeringen införes i Post- och Inrikes Tidningar, för den händelse att Kammarrens öfrige ledamöter önska dervid vara tillstädes.

2:o Yttranden, som ledamöter vid Kammarrens sammanträde afgifva, skola, så vidt ske kan, ordagrant af särskilde, för sådant ändamål anställda tjenstemän upptecknas och sist tredje dagen derefter, klockan 10 förmiddagen, försedde med uppsättarens namnteckning, aflemnas i Kammarrens kansli, der de under nästföljande fyra dagar böra finnas för genomläsning tillgängliga.

§ 16.

1:o Sekreteraren har att ansvara för vården af inkomna handlingar, till expedition befodra Kammarrens beslut samt utöfva tillsyn öfver kansligöromålens ordentliga och skyndsamma gång.

2:o Vid förfall för sekreteraren bestrides hans göromål af den, som Talmannen dertill utser.

§ 17.

Talmannen meddele, efter samråd med sekreteraren, de särskilda föreskrifter, som finnas nödiga för ordningen och arbetet inom Kammarrens kansli.

§ 18.

Öfver alla i Kammarren väckta motioner samt dit inkomna ärenden skall föras dagbok, som alltid bör finnas i kansliet tillgänglig.

§ 19.

§ 19.

1:o Föredragningsämnen i Kammarerna äro endast sådana ärenden, som omförmälas i reglementariska föreskrifter för Riksdagen § 2.

2:o Har Kammarerna i afseende å något måls föredragning fattat särskildt beslut, varde sådant anmärkt å den förteckning öfver alla på Kammarens bord hvilande ärenden, eller bordlista, som, enligt nyssnämnda §, efter hvarje sammanträdes slut bör upprättas, och göres deri jemväl vid hvarje mål anteckning om skedd bordläggning.

3:o Bordlistan skall, jemte tillhörande handlingar, alltid mellan sammanträdena vara tillgänglig i Kammarens kansli.

4:o Föredragningslista bör före hvarje sammanträde anslås å lämpligt ställe i samlingssalen, hvarjemte ett tryckt sammandrag deraf utdelas till Kammarens ledamöter.

§ 20.

1:o Då omröstning till beslut eller val skall företagas, böra fyra ledamöter, hvilka Talmannen derom anmodar, taga plats vid talmansbordet, för att öfver valet eller omröstningen föra anteckning. När upprop af ledamöterna derefter anställes, bör hvarje ledamot i den ordning, hvori hans namn uppropas, framträda till talmansbordet och till Talmannen aflemna sin röstsedel.

2:o Talmannen meddele föreskrift till förekommande af trängsel vid röstsedlarnes aflemnande.

3:o Röstsedlarne öppnas och uppläsas af Talmannen, hvarvid anteckningarna med hvarandra jemföras. Omedelbart efter slutet af omröstningen eller valet tillkännagifve Talmannen utgången, och skall öfver förretningen genast uppsättas protokoll, som underskrifves af Talmannen och de fyra ledamöter, som tagit plats vid talmansbordet.

§ 21.

Vill ledamot till någon Konungens rådgifvare inför Kammarerna framställa fråga eller af honom begära upplysning rörande ärende, som ej är under öfverläggning, men af beskaffenhet att fråga derom grundlagsenligt kan göras, tillkännagifve han denna sin afsigt och aflemne sin framställning skriftligen affattad till protokollet, hvarefter han först i ett följande sammanträde må begära frågans besvarande.

§ 22.

1:o Kammarrens förhandlingar äro offentliga. Yrkar ledamot, att Kammarrens öfverläggning i något ärende må inom lyckta dörrar hållas och förena sig derom med honom minst fem ledamöter, skola dock åhörarne, på Talmannens tillsägelse, genast aflägsnas.

2:o Till den plats, som i samlingsalen finnes under läktaren, ege Andra Kammarrens ledamöter tillträde. Öfrige främmande åhörare må ej tillträde lemnas till annan plats i samlingsalen än å läktaren.

§ 23.

1:o Till ordningens vidmagthållande å läktaren ege Talmannen utfärda nödiga föreskrifter, hvilka på lämpliga ställen anslås. Den deremot bryter, varde genast aflägsnad.

2:o Uppstår oordning, ege Talmannen eller, innan Talman blifvit förordnad eller vald, Ordföranden förordna om samtliga åhörarnes aflägsnande. Varder mot den i ämnet särskildt stiftade lag förbrytelse begången, skall den af Talmannen hos Riksdagens Justitie-ombudsman till laglig beifran anmälas.

§ 24.

1:o Talmannen eger bevilja ledamot ledighet från riksdagsgöromålen för en tid af högst åtta dagar. Önskar ledamot längre ledighet, göre derom framställning hos Kammarren. Sådan ledighet må ej beviljas för mer än fjorton dagar, såvida ej särdeles viktiga omständigheter föranleda Kammarren att medgifva ledamots frånvaro under längre tid. Är den, som ledighet undfår, ledamot af Utskott, skall genom Kammarrens kansli underrättelse derom meddelas Utskottets ordförande.

2:o Är ledamot af laga förfall hindrad att deltaga i riksdagsgöromålen, göre derom anmälan hos Kammarren, dervid förfallet bör vara behörigen styrkt.

3:o Öfver de Kammarrens ledamöter, hvilka åtnjuta ledighet eller hafva behörigen styrkt laga förfall, bör förteckning vara att i kansliet tillgå.

§ 25.

1:o Ledamot, som utan laga förfall eller beviljad ledighet sig ej vid riksdagen inställer, böte 10 Riksdaler för hvarje dag, han sålunda uteblifver.

2:o Medel, hvilka enligt nästföregående moment kunna komma att utgifvas, skola under inseende af Talmannen uppbäras och redovisas af den Kammarens tjensteman han dertill förordnar, och under riksdagens lopp förvaras på sätt Talmannen finner skäligt föreskrifva. Öfver desamma föres förteckning och göres om de influtna medlens belopp vid Kammarens sista sammanträde af Talmannen anmälan, som intages i dagens protokoll. Ofördröjligen derefter skola medlen jemte utdrag af protokollet, utvisande beloppet, aflemnas till Statskontoret mot qvitto, som bör Riksgälds-kontoret tillställas.

§ 26.

Denna Ordnings-stadga tjene till efterlefnad, intilldess Kammaren, uppå derom i vederbörlig ordning gjord framställning, beslutar ändring i eller tillägg till densamma. Sådant beslut lände genast till efter rättelse, derest ej Kammaren annorlunda förordnar.

Stockholm den 22 April 1868.

G. A. Sparre,

Ordförande.

Reservation:

af Friherre *Bildt*: »Ett ordnande af interpellationsrätten kan ej, enligt min uppfattning, tillhöra Kammarens arbetsordning, blott derföre att grundlagen med tystnad förbigår denna ur konstitutionel synpunkt så viktiga fråga, och detta så mycket mindre, som det är med grundlagen oförenligt, att ordnandet af en fråga, som så väsendtligen ingriper uti det inbördes förhållandet mellan Konungamagten och Representationen, öfverlemnas till afgörande, icke allenast åt Representationen allena, utan åt hvardera af dess Kammare särskildt. Jag anser derföre, att denna frågas behandling tillhör Konstitutions-Utskottet, för så vidt man anser, att den här föreslagna interpellationsrätten skall medföra för Representationen rättighet att på denna väg få kännedom om Regeringens åsikter uti regeringsärenden och åt Kam-

rarne gifva ett tillfälle att deröfver afgifva yttrande. Utan en sådan rättighet för Kammararen, att, till följd af en med Kammarens medgifvande gjord interpellation, öfvergå till en enkel eller motiverad dagordning, blifver hela saken ej längre en Kammarens angelägenhet, utan en personlig fråga mellan den Kammarens ledamot, som vill framställa ett spørsmål till en Konungens rådgifvare, och denne rådgifvare; och lärer då denna sak så mycket mindre kunna tillhöra Kammarens arbetsordning, som det ej ens beror på Kammararen att afgöra, huruvida ifrågavarande rådgifvare skall afgifva ett svar eller ej.

Det är på grund af dessa skäl, som jag anser § 21 uti den föreslagna arbetsordningen böra utgå.»